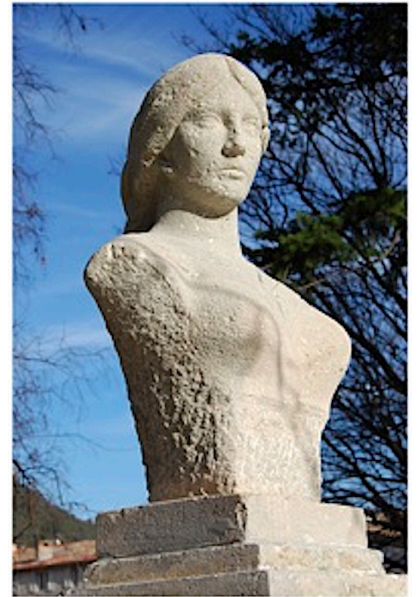

Clara d'Andusa

Clara d'Andusa, es una trobairitz en lenga occitana, sortissiá de la familha dels sénhers d'Andusa, dins Gard, que nasquèt per l'an 1200. Èra aimada del trobador Uc de San-Circ, amor partejat.

Nos demòra d'ela pas qu'un poèma adreçat a l'amant:

En greu esmai

En greu esmai et en greu pessamen
an mes mon cor et en granda error
li lauzengier e. l fals devinador,
abaissador de joi e de joven;
quar vos qu'ieu am mais que res qu'el mon sia
an fait de me departir e lonhar,
si qu'ieu no.us puesc vezer ni remirar,
don muer de dol, d'ira e de feunia.

Cel que.m blasma vostr' amor ni.m defen
non pot en far en re mon cor meillor,
ni. l dous dezir qu'ieu ai de vos major
ni l'enveja ni. l dezir ni. l talen;
e non es om, tan mos enemics sia,
si. l n'aug dir ben, que non lo tenh' en car,
e, si 'n ditz mal, mais no.m pot dir ni far
neguna re que a plazer me sia.

Ja no.us donetz, bels amics, espaven
que ja ves vos aja cor trichador,
ni qu'ie.us camge per nul autr' amador
si.m pregavon d'autras donas un cen;
qu'amors que.m te per vos en sa bailia
vol que mon cor vos estui e vos gar,
e farai o; e s'ieu pogues emblar
mon cor, tals l'a que jamais non l'auria.

Amics, tan ai d'ira e de feunia
quar no vos vey, que quan ieu cug cantar,
planh e sospir, per qu'ieu non puesc so far
ab mas coblas que. l cors complir volria.

En grèu esmai e pensament
An mes mon còr e tanben en bèla destressa
Los laudators e los fals devinators
Rebaissan jòia e jovença/ demeseire de jòia
e de jovença
Que vos qu'aimi lo mai al mond
Vos faguèron separar e alunhar
De ieu tant que vos pòsca pas veire ni
agachar
Que ne morissi de dolor, d'ira e rancòr

Los que me blaiman de mon amor o me
vòlon interdire
Res pòt pas rendre mon còr melhor
Ni faire créisser encara mai mon doç desir
L'enveja, ni lo desir, ni la talent
E i a pas d'òme que siá mon enemic, que
tenga en presa
Se l'ausisca dire ben de vos,
Mas se ditz de mal, tot çò que pòt dire o far
Me serà pas jamai plaser.

N'ajatz pas paur, bèl amic
Qu'envèrs vos, aja pas jamai lo còr
enganaire
Ni vos abandone per quelques amoroses
Quitament se cent d'ònas me'n prèguen
Que mon amor per vos me tenga en passion,
Vòl que vos consacre mon còr
Aital farai se lo pòsca èsser
Mon còr tal lo que jamai l'auria pas.

Amic, tant ai de colèra e de desespèr
de vos veire pas que quand pensi cantar
me planhi e sospiri que ne pòsca pas far
amb mos coblets, çò que mon còr volria
complir.

Azalais de Porcairaques

Activa al sègle XII^{en}, Azalais de Porcairaques compausa de poesias e canta l'amor cortés per las corses d'Occitània. Es considerada coma la primièra trodairitz que lo nom siá conegut.

Sa vida demòra majoritàriament un mistèri;

« N'Azalais de Porcarages si fo de l'encontrada de Monpeshler, gentils dòmna et ensenhada. Et enamorèt se d'En Gui Guerrejat, qu'èra fraire d'En Guilhem de Monpeshler. E la dòmna si sabia trobar, et fez de lui mantas bonas cansós. »

Azalais de Porcairaques, una dòna nòbla e cultivada, nasquèt dins la region de Montpelhièr. Èra amorosa de Gui Guerrejat, lo fraire de Guilhèm de Montpelhièr. Sabiá compausar e escriguèt per el de nombrosas cançons polidas.

Una cançon bèla demòra fins aduèi. Sa *tornada*, son darnièr coblet, parla de la benefactritz dels trobadors Ermengarda de Narbona, en tot disent qu'Azalais s'atirèt, per son talent, la proteccion d'una mecèna.

“Nos vaicí rendut al temps freg”
La cançon s'adreça visiblament a Gui Guerrejat, mencionat dins sa vida (es a dire, una biografia occitana corteta en pròsa escricha al sègle XIII). Sembla parlar de la mòrt d'un cosin de Gui, lo trobador Raimbaut d'Orange, mòrt en 1173.

*“Ar em al freg temps vengut,
Que 'l gèls e'l nèus e la fanha,
E l'aucelet estàn mut,
Qu'us de cantar non s'afanha ;
E son sec li ram pels plais,
Que flors ni folha no'i nais,
Ni rossinhols non i crida
Que la en mai me reissida.”*

“Nos vaicí rendut al temps freg,
Amb lo gèl, la nèu, la fanga.
Los auselons se son calats,
Vòlon pas pus cantar.
Las brancas son secas,

An pas pus ni flor ni fuèlhas
Lo rossinhòl canta pas pus,
el qu'en mai me desrevelha.

Almuc de Castelnuòu

Almuc de Castelnuòu, o Almodie de Châteauneuf-Randon es una trobairitz que nasquèt en 1140.

Almuc de Castelnuòu èra una nòbla del Gevaudan, visiblement sortida de la familha de Castelnuòu-Randon. Alavetz, es coneguda pels escriches e escambis amb Iseut de Capio. Se pensa qu'èra l'esposa de Guigue de Castelnuòu-Randon e doncas la maire de Guilhèm de Castelnuòu, que nasquèt en 1219.

Dels escriches, nos demòra una stròfa de la tenson amb Iseut : **Dompna n'Almucs, si us plages...**

« Dame Iseut, si je savais
qu'il se repentît de la tromperie
si grande qu'il a commise envers moi,
il serait juste que j'ai pitié de lui;
mais il ne veut pas reconnaître son tort : et je ne puis avoir pitié.
Mais si vous l'amenez à se repentir
vous pourrez vite me faire changer. »

24

Mas ja vas vos non aurai cor truan
ni plen d'engan,
si tot vos n'ai peyor,
qu'a gran honor
m'o teing en mon coratge;
ans pens, quan mi sove
del ric pretz que us mante,
e sai ben que us cove
dompna d'aussor paratge.
Despois vos vi, fui al vostre coman,
et anc per tan,
amica, no us n'aic meillor;
que prejador
no m mandetz ni messatge.
que ja m viretz lo fre,
amica, non fassatz re;
car jois non mi soste,
a pauc de dol non ratge.

55 Dompna na Mieils, anese
am so don mals mi ve,
car cel qui pretz mante
a vas mi cor volatge.

Si pro i agues, be us membri' en chantan
qu'aic vostre gan
qu'enblei ab gran temor;
pois aic paor
que i aguessetz dampnatge
d'aicella que us rete,
amics, per qu'ieu desse
lo tornei, car ben cre
qu'ieu non ai poderatge.

40
45
Dels cavalliers conose que i fan lor dan,
quar ja prejan
dompnas plus qu'ellas lor,
qu'atra ricor
noi an ni seignoratge;
que pois dompna s'ave
d'amar, prejar deu be
cavallier, s'en lui ve
proez' e vassalatge.

Bels Noms, ges no m recre
60 de vos amar jasse,
car viu en bona fe,
bontatz e ferm coratge.

3.

Gr. 109, 3. — Text und Orthographie nach A:

Mout avetz faich long estatge, amics, pois de mi us partitz, et es me greu e salvatge, quar me juretz e m plevitz 5 que als jorns de vostra vida non acetatz dompna mas me; e si d'autra vos perte, m'avetz morta e trahida, qu'avi' en vos m'esperansa 10 que m'amassetz ses doptansa.	Bels amics, de fin coratge vos amei, pois m'abelliz, e sai que faich ai follatge, que plus m'en etz escaritz; 15 qu'anc non fis vas vos ganchida, e si m fasetz mal per be: be us am e non m en recre; mas tan m'a amors sazida qu'ieu non cre que benanansa 20 puosc' aver ses vostr' amansa.	Mout aurai mes mal usatge a las autras amairitz: qu'om sol trametre messatge e motz triatz e chaustiz, 25 et ieu teno me per garida, amica, a la mia fe, quan vos prec, qu'aissi m cove; que l plus pros n'es enriquida s'a de vos qualqu' aondansa 30 de baisar o d'acoindansa.
Mal aj' ieu, s'anc cor volatge vos aic ni us fui camjairitz, ni drutz de negun paratge per me non fo encobitz; 35 anz sui pensiv' e marrida car de m'amor no us sove, e si de vos jois no m ve, tost me trobaretz fenida: car per pauc de malanansa 40 mor dompna, s'om tot noil lanssa.	Tot lo maltraich e l dampnatge que per vos m'es escaritz vos fai grazir mos linhatge e sobre totz mos maritz; 45 e s'anc fetz vas me faillida, perdon la us per bona fe; e prec que venhatz a me, despois quez aurtz auzida ma chanson, que us fatz fiansa, 50 sai trobetz bella semblansa.	

41. dampnatge] dompnatge A. 44. lo t.] li t. A. 46. que i fan lor dan] que fant follatge A. 47. prejan] preion A. 55. na Mieils] Raynouard hat, wahrscheinlich nach IK, n'Almucs (s. Biographie der Almuc de Castelnuòu). 8. m'avetz] mi avets A. 12. vos amei] ois si amat A. 13. que faich ai] que fatz hi A. 29. qualqu' aondansa] calacomdansa A. 48. vos grazir faz mon lignatge A. 47-48. e prec quan aurtz auzida A.

25

9-10. Iseut de Capion und Almuc de Castelnuòu.

1.

Gr. 253, 1 = 20, 2. Gr. 20, 1 gehört der Azalais de Porcairagues an, s. daselbst. Hinzuzufügen: MB² 80. — Text nach Chabaneau, biographies des troubadours, S. 74:

Dompna n'Almucs, si us plages
be us volgra pregar d'aitan
que l'ira e l mal talan
vos fezes tenir merces
5 de lui que sospir' e plaing,
e muor languent e s complaing
e quier perdon humilimen;
be us fatz per lui sagramen,
si tot li voletz fenir,
10 qu'el si gart meilz de faillir.

Dompna n'Iseus, s'ieu saubes
qu'el se pentis de l'engan
qu'el a fait vas mi tan gran,
ben fora dreich que n'agues
15 merces; mas a mi no s taing,
pos que del tort no s'afraing
ni s pentis del failimen,
que n'aje mais chazimen;
mas si vos faitz lui penfir
20 leu podretz mi convertir.

11. Tibors.

1.

Gr. 440, 1. — Text und Orthographie nach H:

Bels dous amics, beu vos pose en ver dir
que anc non fo qu'ieu estes ses desir,
pos vos conven e us tenz per fin aman;
ni anc no fo qu'ieu non agues talan,
5 bels dous amics, qu'ieu soven no us vezes,
ni anc no fo sazons que m'en pentis,
ni anc no fo, se vos n'anes iratz,
qu'ieu agues joi tro que fosetz tornatz . . .

12. Donna H.

1.

Gr. 426, 1. Hinzuzufügen: de Lollis S. 103 O. — Die Ueberschrift lautet in I: *la tenson de rofin e de donna*, in O: *la tenson de Rosin e de donna II*. Text und Orthographie nach I (MG. no. 953):

Rofin, digutz m'ades de cors,
cals fetz meills, car etz conoisens:
una donna coind' e valens,
que ieu sai, a dos amadors,
5 e vol qu'usquecs jur e pliva
enanz que ls voill' ab si colgar
que plus mas tener e baisar
no lh faran, e l'uns s'abriva
el faig, que sagramen no lh te,
10 l'autres no l ausa far per re.

[Domna, d'aitan sobret follors
cel que fon desobediens
ves sidons, que non es parvens
qu'amans, pois lo destreing amors,
15 dej' ab voluntat forciva
los ditz de sa donna passar;
per qu'ieu dig que senes cobrar
deu perdre la joj' autiva
de sidons cel qui frais la fe,
20 e l'autres deu trobar merce].

1. si us] sious. 6. languent] languiat (?). Schon Barbieri S. 137 liest „languent“. 11. saube] sabos. 14 fora] sera. Schon Barbieri S. 138 liest „fora“. 20. podretz] podes.

3. e us tenz] die Stelle in der Hs. unleserlich. — aman] amansa. 4. non] fehlt. 4. que ieu sai a] queu sai ha l. — a qi eu sai O. 16. fehlt O. 19. la] sa O.

Iseut de Capiro

Iseut de Capiro,
ou **Iseut de Capion**,
es una trobairitz
auvernhata de lenga
occitana que nasquèt
en 1190.

Iseut de Capiro èra
una nòbla del
Gevaudan.

Es coneguda pels
escriches e escambis
amb Almuc de
Castelnòu. Lo nom
Capiro es una deriva
de lengatge, sembla
Chapieu, castèl qu'aparteniá al la familha
Tornèl sul mont Mimat, al-dessús de Mende.

Roïna del castèl de Chapieu

Es sovent confonduda amb son amiga trobairitz Almuc de Castelnòu.

Na de Castelloza

Na de Castelloza o Na de Castel d'Oze es una trobairitz auvernhata que nasquèt en 1200.

Èra la dòna del castèl d'Oze, un castèl fòrt bastit sul puèg dominant las clusas de l'Auze a Sénezergues, dins lo Carladès.

Sortissiá de la familha d'Escaffre.

Lo subjècte de sas poesias occitanas es generalament l'amor cortés, que nos demòre tres cançons amorosas, mas pas la musica.

Avèm un retrach d'ela per Uc de Sant Circ al sègle XIII :

« Na castellosa si fo Alvernha, gentils domna, moiler del Turec do Maironna. et amat N'Arman del Brehon, e fetz de lui sas cansos. Et era una domna mout gaia e mout enseignada e mout bella. »

Èra una dòna fòrt joiosa, cultivada e polida.

Dòna Castelloza nòbla, esposa de Turc de Mairone, aimava **Armand de Breon**, que li'n faguèt tres cançons:

- *Amies, s'ie.us trobes avinen :*
- *Ja de chantar non degr'aver talen*
- *Mout avetz faich long estatge*

Adreicèt a aqueste aimant, sénher de Mardonha de letras: "*Com pog en loc venir - On eu vos bais e us estregna - Qu'ab aitan pot revenir - Mos cors, quez es envejos - De vos mout e cobeitos - Amics, no m laissatz morir !*"

En 1230, èra a la Cor d'Amor tenguda al castèl de Romanin, en Província, que presidiguèt Phanette de Gantelme, la dòna la mai acomplida d'aquela epòca.

En 1265, èra a las Fèstas de l'Esparvièr e a la Cor d'Amor de sa cosina de Polinhac, amb la barona d'Allègre, Béatrix de Mercœur, e mai los sénhers de Beauvoir, de Randon, du Roure, d'Apchier

ANALEKTA

TROBAIRITZ

POÈMES DE FEMMES TROUBADOURS / POEMS OF WOMEN TROUBADOURS

LA NEF - SHANNON MERCER